

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4:50 fil.

☐ ☐

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

☐ ☐

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Noul nostru internat preparandial.

În sfârșit s'a realizat vechea dorință a atâtor oameni de bine, — avem adecă și noi în arhidieceză un internat preparandial. Cu 1 Septembrie n. s'a deschis pentru întâia oră elevilor preparandiei noastre, poarta mare și veche a judecătorei cercuale din Blaj, și vechiul edificiu al fundațiunii Șulutane a trecut peste a treia, și poate ultima, metamorfoză, devenind adecă din casa unui samsar armean judecătore, și în sfârșit sălașul fiitorilor luminători ai neamului românesc. Și bine e așal Mitropolitul *Alexandru* de bunăseamă se bucură în patria-i cerească, văzând înțeleapta hotărîre a chivernisitorilor averii sale.

A fost, nu e vorbă, și mai înainte internat preparandial în Blaj, dară acela nu corespundea menirii sale, pentrucă în 2 odăi erau sălășluiți 32 alumni, vîptul îl dădeau cu săptămîna, când mîncău, când flămînzeau; cu un cuvînt traiul le era foarte greu. Astăzi le stă la dispoziție o casă renovată, sănătoasă și comoadă, cu 3 muzee frumoase și antișambă, 6 dormitoare încăpătoare, un prînzitor frumos și încăpător, culină și infirmărie — și îți e mai mai mare dragul să-i vezi pe pedagogii noștri, petrecându-și timpul liber în curtea largă și curată.

Constatăm și noi cu bucurie acest început de mai bine la institutul nostru pedagogic și ne saltă inima de veselie, când vedem, că s'a făcut, *în sfârșit*, acest pas mare în educația fiitorilor noștri învățători. Cine nu-și aduce aminte de soartea lor de mai înainte? Mergeau atîția tineri pe cariera dascălească, locuiau pe unde puteau, prin mahalalele Blajului, chiar și prin satele din vecini, făceau câte și mai câte pozne și năsărâmbe, treceau cu chiu cu vai examenul de cva-

lificație și deveneau apoi «luminătorii» neamului, acești adevărați *copii ai nimănui*, de cari, durere, nici noi nu ne-am prea îngrijit pînă acuma. Nu e mirare apoi, că în viața practică mulți dintre ei își pierdeau cumpătul, erau asemenea trestiei, suflată când de un vînt, când de altul. Har Domnului, astăzi am trecut peste toate acestea, la pedagogie nu se mai primesc decît tineri absolvenți de patru clase liceale și deocamdată — durere — numai 54 de inși au întreținerea completă în noul internat, unde mîncă la aceeaș masă și din aceleași feluri de mîncări cu superiorii, stau sub o disciplină severă, ca în ori care alt seminar, și plătesc cu toate acestea numai 300, zi trei sute coroane la an. Astăzi au trecut vremile, când dela liceul nostru toți elevii, cari nu făceau destul datorințelor de studenți se trimiteau «la preparandie», pedagogii noștri nu mai sunt «copiii nimănui», își au și ei îngrijitorii și părinții lor iubitori.

Constatînd acestea, nu putem să ne uităm de vrednicul director al institutului nostru pedagogic, Părintele *Ioan F. Negruțiu*, care a muncit atîta pentru înființarea acestui internat. Și-a jertfit o vară întreagă, și de dimineața pînă seara muncea, de multeori și cu brațul, la renovarea și instalarea noului internat. Nu mai amintim jertfele sale materiale, alergarea când la Sibiiu, când la Mediaș, după câte de toate, prevederea alumnilor cu toate comoditățile posibile, credem însă de a nu-i jigni modestia, când îi exprimăm tributul nostru de recunoștință, pentru munca și zelul său neobosit depus pentru o cauză atît de sfîntă.

Cînd, — în ziua tăierii capului s. Ioan Botezătorul, — s'a făcut o simplă sfeștanie în lăcașul acela vechiu, unde atîta vreme s'a cumpănit dreptatea ungurească, am văzut pe alumni și superiorii acestui internat cu lacrimi de bucurie în ochi cerînd binecuvân-

tare asupra acestui lăcas, mi-am adus aminte de altă feștanie pompoasă, săvârșită tot zilele aceste într'un alt centru românesc și m'a izbit pompa și sărbătoarea mare de acolo și simplitatea dela noi; acolo o zidire poate cea mai pompoasă dintre instituturile noastre, aici un vechiu edificiu renovat cu multe jertfe numai din săul nostru; acolo o fundațiune splendidă, aici un început cu 565-70 cor.; și mi-am zis: e mai bine cum s'a făcut la noi, adecă »prin noi înșine«. Noi n'am avut nici un sprijin, nici un ajutor, ci din potrivă multe, foarte multe greutăți. Dară energia de fier a directorului nostru a creat din nimica acest internat, și credem, că înțelepciunea lui va birui orice greutăți, chiar și chiria de 2000 cor. la an și procentele adaptărilor.

Și în urmă ne îndreptăm privirile cătră voi tinerilor de bună nădejde, cari a-ți intrat în acest internat cu gândul de a vă pune cu vremea în serviciul oropsitului nostru neam românesc. Cunoașteți foarte bine enormele greutăți, ce vă așteaptă, cunoașteți împrejurările măștere prin cari au trecut înaintașii noștri și vedeți eforturile superiorilor voștri de a vă forma de vrednici luminători ai poporului din al cărui sân a-ți ieșit și la care nu peste mult vă veți întoarce. Fiți recunoscători superiorilor voștri, arătați că ați fost vrednici de eforturile lor mari, și deveniți, ceea ce trebuie să fiți, luminătorii poporului și pilda vie a studențimii noastre. În internatul vostru cultivați limba dulce și frumoasă, cîntările și muzica duiosă românească și supliți prin diligență privată, ceea ce din cauza împrejurărilor măștere nu vi-se poate propune pndeajuns la școală (numai în 2 ore la săptămîna) adecă limba și literatura română. Și să domnească »spirit nou, în casa nouă«.

Corespondențe.

Avea-vom „Sinod Arhidiecezan“?

V.

Renașterea; — disciplina.

Inainte de era congruei dorințele nobile, pentru regularea vieții preoțești cu ajutorul unei discipline corespunzătoare, erau nădușite de tânguirea generală: mijloace de traiu ne trebuiesc, nu disciplină! Asigureze-ne Superioritatea mai întâi subzistența, apoi ne controleze purtarea!

Fiind acum în situație materială neasămănat mai bună ca în deceniile trecute va recunoaște ori cine de a venit timpul pentru intronarea unei discipline extinse și relativ severe, potrivită vremii și statului nostru.

Ceea ce afirmam despre starea materială (că adecă s'a îmbunătățit) durere nu se poate susține despre starea noastră morală. Pentru dovedirea în concret a acestei teze servească următorul fapt clasic, de o adevărată crudă: într'un sinod protopopesc se făcu propunere pentru îmbrățișarea celui mai eficace mijloc de înaintare morală; mărturisirea mai mult decât odata în an și anume așa, că preoții tractuali să se spovediască la fiecare convenire sinodală. Când știm, că credincioșii de rând sunt obligați prin poruncă bisericască a se spovedi cel puțin odată în an, ce este mai natural și mai ușor de îndeplinit, decât ca preoții să se mărturisască de 2-ori la an, fără a fi împreunată aceasta cu obosala, cu călătorie etc. căci la sinod trebuie să fie de față?!

Și totuși ce să vezi? Propunerea intimpină rezistența cerbicoasă a celor 2 vprotopopi onorari, a unui paroh din parohie fruntaș și abia 2 frați mai tineri își ridicară glasul pe lângă propunere! Să se însemne că aceasta avu loc într'un sinod, a cărui membri în privința evaluației și a stării materiale s'ar putea socoti de una din florile Arhidiecezei! Faptul acesta reoglindează cât se poate de fidel aplicarea noastră spre progres moral, acum când în cele materiale făcurăm progrese înasămunate.

Scăderile, cari cereau leacul controlului cu zeci de ani înainte, grasază și acum; în unele locuri tot în forma cea veche, în alte locuri în formă mai modernă, mai rafinată, dar peste tot toți avem de a zice „mea culpa“ pentru multe de toate. Pe când ar fi să ne bucurăm că dela mesele jupânilor de pe sate rând pe rând dispăre barba feței sfințite, trebuie să ne întristăm, că își face tot mai des apariția prin localurile mai domnești, da tot atât de diavolești, ale orașelor, unde nu odată o apucă cântatul al doilea al cocoșului, ba adeseori și zorile zilei.

Avem apoi un păcat foarte mare, aproape general, care abia știu să se fi sibiuit vreodată publice. Noi, slugile Domnului, am stricat și stricăm ziua Domnului și pângărim sărbătorile Bisericii, zilele alese a miresei Domnului. Este obștească căința, că poporul nu mai sfințește Duminecile și Sărbătorile, că nu cercetează serviciile divine, nu ascultă sf. Liturgie ș. a. m. d., dar nu prea vrem să altoim în corpul nostru serul antipăgânesc pentru sanarea acestui morbo general, nu prea vrem să arătăm, că baccilul acestei boli este preotul, care părăsește altarul Domnului în Dumineci și Sărbători, pentru ca să nu lipsască dela cutare petrecere, dela cutare banchet, dela cutare tambalau, dela ospățul cutărui prețin, rudă,

nepot, fie și de spița a 7-a. Este o constatare veche, că mulți dintre noi la nimic nu se decid așa ușor, ca la absentarea de acasă în timpul, când ar trebui să stea lângă sf-ul Jertfelnic, pentru împăcarea sa și a norodului cu veșnicul Judecător. Intre faptele acestora sunt unele — măcar de ar fi puține! — de un cinism revoltător. Se întâmplă — durere, că nici nu prea rar — că unul „din greșală“ se zăbovește în presară la un poc al de bere și dimineața „nu-i acasă“, altul însotește pe cutare oaspe la gară în vreme ce credincioșii pășesc pe în-delete cătră Biserica, unde cantorul face Utrenia și cu „Domnitoare primește“ se sfârșește partea divină a zilei a șapte.

(Ce contrast între noi preoții creștini și între iudeii necreștini, cari pentru a nu vătâma caracterul Sâmbetei, nu fac nici oșpețe nici petreceri, pe când noi, preoți fiind, neglijăm și datorința de a celebra sf. Lit. ca să putem lua parte la atari evenimente!)

Ce vom zice apoi de frații, cari clăuesc în Dumineci pe sama lor, adecă își ară, samână, sapă, seceră, cară, cosesc, îmblătesc, culeg etc. cu clacă (de cinste) Dumineca? Ce vom zice mai ales, dacă ne vom gândi, că, pentru a-și putea isprăvi lucrurile aceste, în zilele respective ori nu vor oferi sf. Jertfă necrunțată de loc, ori numai fugitiv și tare de dimineață.

Asupra acestui păcat am stăruit cam mult de o parte pentru că e foarte lătit și în urmările sale mai dezastruos de cum s'ar crede la întâia cumpănire, de altă parte, pentru că prea ușor îl trecem cu vederea, respective îl escuzăm ușor. Ba mai mult: experiențele ne arată, că păcatul acesta nici nu se încreastă la pasivele oarecuiva, căci dacă s'ar pune la statul pasiv, desigur ar fi exchis, ca atâția servi ai Dlui contaminați

FOIȚA.

Tatăl nostru...

Elipe Miller.

Sloboade scumpul soarelui colan
Să crească iarbă multă pe movile —
Tu care 'n pacea caselor umile
Ești singurul și ultimul liman...

...Oftează lung la uliți și răscruci
Șireag de crucifixuri supărate —
Coboară blând privirile 'ndurate
Ș' ascultă ce vreau oștile de cruci:

„Dă pâne, Doamne, bietului popor...“
O, pâne, pâne, 'ntreaga lume cere —
Tu 'neântătoarea noastră mângăere
Fii pururi *Tatăl nostru* 'ndurător...

T. Murășanu.

Sonet.

De câte-ori în nopți cu lună plină,
Ca desmerdat de-o mână iubitoare
Nu m'am pierdut sub bolta purtătoare
De scânteiere numai și lumină...

Privesc în jur, ascult, — o mandolină,
Tăcere, crângi și boltă 'ncântătoare,
Au toate, toate aceeaș cingătoare
Ce-o știu de ani în lumea lor senină...

Acelaș ceriu ca ș'alte dăți mă'n cântă
Cu acelaș svon de frângere bizară
S'aud pe prunduri apele cum cântă —

Dar totuși, vezi, o taină par'că rară
Mă scaldă azi în noaptea cea mai sfântă
Pe care cândva ochii-mi o visară!

T. Murășanu.

Charles Géniaux.

Vadra de apă.

— Anul trecut, pe când mergeam spre Meknes — își începu povestirea Germiet, căpitanul batalionului 3 de vânători — trupa mea, care se compunea mai mult din locuitorii de munte numiți cabili, îmi făceau mai multe servicii plăcute. Mergeam în marș forțat, chiar ca și batalionul vânătorilor africani.

— Să înțelege, că în mersul nostru grăbit prin pustie, ni s'a uscat gâtul de atâta sete. Vă vine oare a crede, că lipsa cea mai mare ce o simțeam noi era aceea, când n'aveam apă, ca să fi putut lua un duș rece. Acela care n'a fost încă expus razelor

fierbinți a ținutului Marocco, acela nici nu-și poate închipui, ce plăcere simți atunci, dacă pe pielea arsă de soare îți poate ajunge un picur de apă. Ordonanța mea, Mahmud Tagdi, un Berber cu o înfățișare de vultur, îmi cunoștea lipsele de feliiul acesta și știa, că apa este prada cea dorită a căpitanului său; și ori-cum era, dar el întotdeauna mi-o câștiga. Cu toate că atunci, când mi-a prezentat tatăl său pe acest flăcău slab, amărit, nu prea eram încântat de el.

Intocmai cum să îndatinează negustorii de vite ași recomanda vitele spre vânzare, intocmai așa cerca și bătrânul arab să-mi prezinte calitățile alese ale fiului lui:

— E drept, sidi căpitan, că Mahmud e slab, fiindcă el nu bea, nu mănâncă, e slab fiindcă el lucră, chiar ca și o vită. Ia-l, sidi (d-le), vei vedea, că...

În fine m'am învoit la acest târg bun și tatăl zgârcit și-a primit banii, ce-i competeau. Fiindcă acești Algirieni așa își vând copiii, cum să vând măgarii.

Bătrânul însă n'a mințit. Flăcăul încurând a început să exceleze printre camarazii lui prin curățenie și fidelitate și de aceea l-am luat de ordonanță. În ziua aceea am fost făcut un drum de 30 chlm. printr'un atare ținut, unde nisipul ne ardea la picioare, ajungând în fine pe o mică ridicătură de pământ, unde era sătulețul Bitit. Două sprezece colibe de lut, acoperite cu paie;

cu el să fie trecuți din beneficii bune la și mai bune și uneori ridicați din treaptă în treaptă; așisderea ar fi exclus ca unul și altul distins prin acest păcat, să fie recomandat Superiorității „de superiorul imediat” spre distingerea cu brâu roșu și cu titlaturi onorifice.

Văzând schimbările enorme produse de controlă și disciplină pe terenul învătă-mântului popular, se impune imperios să nizuim și noi către renaștere prin introducerea celui de al 2-lea mijloc al acestei operațiuni, prin disciplină și prin controlă.

R-forma aceasta va avea să lupte cu multe prejudeții, dar Sinodul arhidiecezan trebuie să delătore orice preocupății subiective, trebuie să caute la viața clerului prin prizma veacului al XX-lea și să hotărască apoi să ezeceute tot ce e salutar binelui Bisericii neținând cont de atâtea și atâtea considerații, cari pot servi interesul unuia și altuia, dar strică întregului.

În sistemul actual va trebui să se efeptuiască un fel de sanatio in radice, pentru că e de totulul tot problematic sfârșitul la care vom ajunge cu organizarea veche, care face pendentă soarta multor beneficii și a și mai multor beneficiați în mare parte dela conștiința câte unui „superior imediat”. De sigur, nu enunț nimic nou, dacă afirm, că controlă ezeceiată de acești superiori numai controlă nu este, și — culmea răului — că în relațiunile superiorilor imediați pasivele grele a unora (pretini, rudenii, lingușitori etc.) sunt șterse, iar activele lor sunt induse cu litere grase și întors activele altora (pe cari nu prea îi au la stomac) retăcute ori bagatelizate, iar pasivele exagerate, dacă nu chiar inventate.

Semnalând și dovedind pe scurt (poate cam drastic) necesitatea disciplinei pentru regenerarea morală, problema instituirii și

punerii acestei discipline pe bazele cele mai largi și mai eficace, rămâne în sarcina apropiatului Sinod arhidiecezan, care va fi călăuzit de idea, că principiul fundamental al regenărării este alegerea celor buni dintre cei răi, remunerarea dreaptă a celor silitori și pedepsirea celor leneși.

Vas. Cerghizan.

Din Sătmar.

(Continuare și fine).

Înimoșii teologi gherlani, îmbărbătați de rezultatul frumos al prelegerilor, — din anul trecut, pe anul acesta s'au aganjat din nou de a aduce o apostolie prin satele românești atât de doioase după învățătură. Încă în luna lui Aprilie mi-au adresat o epistolă iscălită de: Alex. Papp, Adrian Lupan, Vas. Papp, Const. Gheția și Vasile Zoicaș, îmi fac cunoscut programul precum și comunele, cari au de gând a le percurge. Am vestit preoților interesați și am adus și la cunoștința pretorilor competenți începerea prelegerilor în lunile Iuliu—August. Erau de mare importanță pentru noi, mai ales prelegerile din țara Oașului, unde alcoolismul și băncile jidovești fac mari ravagii printre populația de acolo. Operațiile băncii jidovești din Târsolt cu cametele 180—200 le cunoaște țara întregă. În anul trecut au ținut pe aici conferențe Iuliu Ardelean și Darabant, ambii născuți în aceste locuri romantice, cunoșteau îndestul atât virtuțile cât și defectele acestui popor unic în felul său.

Înainte ne-au înveselit recoalta bogată, la care ne-am așteptat. Așa și era, dacă prevedința nu ne-ar fi hărăsit solgăbiralele, cari în formă de grindine ne-au nimicit secerișul de ast timp. Întâi sosește oprileștea pretorelui din Seimi, care pe motiv, că nu

dispune de atât personal, ca să controleze prelegerile, — ținerea acelor nu le permite în cercul său. Am dat recurs în contra oprileștei la Vice-comite, însă am fost respinși.

O veselie generală a produs în întreaga țară, decisul pretorelui Csenger — când a oprit pe un an întreg de a dansa pe flăcăii români din parohia părintelui Ciurdar. Este o zicală franceză „că ridicolul ucide”, dacă aceasta zicală s'ar legaliza și în Ungaria, mulți pretori ar fi murit pe la noi, din cauza răsului, ce l-au produs motivele ridicole, ce le-au născocit pentru a ne opri adunările. Odată pun vina pe Stan altă dată pe Bran, pentru a ne da voie de a ținea prelegeri în sfârșit ori și cât s'ar codi în stânga și în dreapta, în cele din urmă a ieșit la lumina zilei cauza adevărată a oprileștelor. A scos la suprafață pretorele din țara oășului, care și-a uitat, că în Ungaria există și patriotism oficial. În anul trecut a îngrămădit cu laude pe conferențieri pentru munca altruistă ce au prestat cu prelegerile lor, la an și-a adus aminte numai, că a agitat la Bicsad Iuliu Ardelean cu prilejul prelegerilor ținute acolo despre „Învățătură și Alcoolism”. Până aici știam, că numai cu rachiul să poate face agitație, — dar până acum n'am știut, că vorbind în contra crășmelor și crășmarilor din țara Oașului să poate face agitație.

Am apelat și acest decis, dar Vice-comitele nu numai, că a aprobat motivele pretorelui său, ci sub Nr. 14699/913 ne-a lovit și cu ața în nas: „hogy nem adható meg az engedély azon okokból sem, mert az ilyen oláh egyesületek által tartatni szokott népies előadásokban a magyar állam eszme és a magyarság ellen való izgatások és bujtogatások napi renden vannak”. Așa dară iarăș „ideia” în care să potienes și

acesta era întreg satul. Cu ceva mai departe de-acolo, era un loc nisipos acoperit cu peatră; acesta era cimiter. Aici erau cu mult mai mulți locuitori decât în sat fiindcă feciorii mei n'au aflat nici un indigen, nici baremi o pâine de orz, nici un braț de nutreț, dar nici chiar un ulcior de apă. Soldații mei înșelați acum se cugetau la aceea, că fiindcă Maroccani în fuga lor au dus cu ei tot ce au avut ar trebui să-le aprindă casele, ca să nu mai aibă unde să șeadă când se vor întoarce.

— Să-le dați foc? Ba nu! E un fel interesant de a stinge setea! Căutați mai bine un izvor — le-am răspuns eu la rugarea lor.

După aceea m'am retras în șatra mea, ca să-mi schimb hainele, ude de sudori.

Ca nește ogari, așa s'au împrăștiat în toate părțile Cabiliilor mei, mergând în sus pe dealul stâncos. Un caporal și-a ridicat mâinile în sus și-a strigat cât a putut: „Ajass”!. Camarazii lui au fugit iute într'acolo. La rădăcina unui palmier, au găsit o baltă, în care a rămas apă de ploaie. Pe fund era pământ galben din ambudantă, așa, că trebuia să ai grijă mare, ca să nu se tulbure apa. Cam vre-o zece vânători s'au plecat jos și-au început să soarbă la apă când a pășit în mijlocul lor Mahmud Tagdi și le-a strigat: „Mai întâi să luăm apă pentru d-l căpitan”!

La aceasta provocare ei s'au dat la o

parte fiindcă aceasta provocare ei o țineau de foarte naturală. Ordonanța mea a adus cu sine o vădră mare de apă, pe care a scos-o cu îngrijire și de pe care numai așa curgeau picurii de apă. Cei mai îndrazneți atingeau cu palma partea din jos a vasului și răzînd își augeau apoi degetele. Buzele lor arse de soare sângerău, limba lor uscată li-se lipea de ceriul gurii. Ah! era lipsă de o mare abnegare de sine și de o voință de fier.

— Apa căpitanului! — repetă Mahmud Tagdi.

Și soldații mei cu reverință se dădeau la o parte.

Cu toate-că știau, că nu setea vrean să mi-o stămpăr cu beutura aceasta, ci să-mi răcoresc trupul. Și că peste o clipă o va înghiți nisipul fierbinte.

Ordonanța mea a voit să-mi aducă apă multă. Venea la pas, până-când strângea la piept vasul mare de pleu. După el venea căprarul Ahmed, care a pus pe soldați în rând și voia să-le împartă lor beutura în părți egale, când dinspre partea cealaltă a dealului să auzeau bubuituri de puști și fluerături.

Gloanțele marocane, cântă ca și mierla, și Turcii mei îndată le-au cunoscut glasul. Dujmanii noștri neastămpărați ne-au fost atăcat pe neobservate. Auzind zgomotul acela și eu am eșit afară din șatră. De prin trei părți șuerău gloanțele pe lângă capul meu.

Și-am dat comanda să se adune. Împinși de un instinct neexplicabil cei două sute de Cabili ai mei au înenjurat îndată pe Mahmud, care încă tot mai ținea la piept vadra de apă. Zgomotul a început a să potenta. Câți-va cavaleri din Ait—Jous, au apărut ca niște fantome albe pe colina din apropiere, au pușcat spre noi, după aceea s'au împrăștiat, ca un nor alburiu.

Noi deja numărăm cinci răniți, cari zăceau întinși pe pământ. Din când în când vânătorii mei priveau pe Mahmud, care deși mâinile îi tremurau de oboseală totuși ținea încă vadra de apă, pe care dacă ar fi gustat-o sum sigur, că să luptau cu mai mare înverșunare. Mahmud nu o putea pune jos pe pământ, fără să se fi vărsat câți-va picuri din acest fluid scump, aducându-și aminte de obiceiurile țării lui, cu o ultimă efortare a mânilor lui obosite a ridicat vadra pe cap și cu mâinile întinse cerca să-și țină ecvilibrul.

Atacul Maroccanilor a devenit tot mai cumplit. Nemișcarea noastră a vărsat curaj în dușmanii noștri sălbatici. În mijlocul trupei noastre Mahmud a devenit un punct de tragere la tir. Striga. Gloanțe treceau prin veadră și fluidul scump curgea prin două aperturi măricele.

Mahmud Tagdi și-a ridicat în sus mâinile și cu cele două degete arătătoare a astupat aperturile. După aceea liniștit stătea în mijlocul ploii de gloanțe.

cele mai curate nizuințe culturale românești. Agităm noi, când în adunările noastre culturale îndemnăm poporul ca să nu rămână analfabet și să nu bea alcool, care omoară; dar când societatea lor culturală Széchenyi, la comanda de sus aduc țărani români din părțile cele mai îndepărtate ale comitatului, Șișești și Șomcuta-mare, să asiste ca статисти și să vestească biruința culturii mare la adunările generale ținute la Sătmar. Că doară nu ne țin așa din naivi să credem, că acești țărani, cari nu știu o boabă unguerește și lipsiți de mijloace materiale să vină de sine la Sătmar, ca să asculte pe Széll Kálmán — că după invectivele cele mai grele, ce le aruncă în fața poporului român apoi să-l ridice și să-l poarte pe umeri dealungul pieței din Sătmar.

Astfel, în anul acesta, în despărțământul nostru din bunăvoința administrației nu s'a ținut prelegeri, numai în comunele românești din Ugocia, dar și aici nu știu până când? La toate acestea zice Românul: „apa curge, pietrele rămân“.

Borlești la 1 Septembrie 1913.

Gheorghe Șuta,
dir. desp. Seini.

† Aurel Vlaicu.

Cum a murit Aurel Vlaicu. — Cauza catastrofei. — Aducerea corpului lui Vlaicu la București. — În gara de Nord. — Telegrama Suveranilor pentru moartea lui Vlaicu. — Funerariile.

Dăm, după zările din țară, amănuntele de mai jos, privitoare la moartea și onorurile din urmă, ce s'au adus ilustrului mort al Românișmului.

La 10 seara m'am dus la morga societății „Steaua Română“, unde dl dr. Tătăranu, cu multă bunăvoință mă însoțește.

Pe masă stă întins acel care a fost Aurel Vlaicu, acoperit de flori și verdeață, cu icoana pe piept și luminări la căpătâi.

Ochiul stâng este scurs, nasul desfigurat și vânat, pe frunte o sgarietură, la cap o rană; mâna dreaptă strivită și ambele picioare rupte mai jos de genunchi.

Vlaicu era îmbrăcat cu o manta impermeabilă: în picioare cu ghete și jambiere galbene.

*

Lupta a fost crâncenă, desperată. Deja al unsprăceceia soldat de-a meu a fost căzut fiind rănit, când vânătorii africani ne-au mântuit în fine pe noi din pericol.

Atunci a venit lângă mine Mahmud.

— Dle căpitan, aici e apa pentru duș!

Și încet a luat de jos vadra de pe cap, fără să-și fi mișcat degetele de pe celea două aperturi.

— Iți mulțumesc, Mahmud. Azi nu fac dușuri. Dă-o camarazilor tăi.

Toți s'au strâns în jurul lui și ochii le lăcrima, văzând, că le dau lor apa...

— Iată, astfel de oameni sunt soldații mei... — Încheiă Germiel povestirea.

Trad. de Valeriu Crișan.

În acest timp sosește trăsura cu ghiață, și las pe dl dr. Tătăranu să așeze corpul pentru conservare.

*

Azi dimineață la ora 10, sculptorul local Tudor Gh. a luat masca lui Vlaicu, iar dnii dri Tătăranu și Cohn au îmbălzamat corpul.

Profit de bunăvoința dlui Bibescu și-l rog să-mi dea părerea sa asupra cauzelor dezastrului.

Atât dsa cât și dl locot. mecanic Popovici sunt de părere, că accidentul se datorește motorului. M'a rugat însă să fac rezerve până la pronunțarea specialiștilor, cari examinează rămășițele aparatului.

La ora 3 d. a. corpul va fi transportat la București. În acest scop a sosit fratele și vărul lui.

Convorbire cu dl locot. Negrescu.

Intrebând, aseară, pe dl locot. aviator Negrescu asupra cauzelor, cari au provocat moartea marelui aviator, dsa ne-a spus, că accidentul se datorește virajelor extraordinare pe care Vlaicu le-a executat tot timpul dela București până la locul nenorocirii.

Parerea aceasta, dl locot. Negrescu o susține prin faptul, că aparatul s'a găsit căzut pe aripa din dreapta, pe câtă vreme coada aparatului era intactă.

S'a mai constatat, că motorul a funcționat până când s'a oprit de pământ, în care s'au înfipt două cilindre.

E inexat avonul dat cum că catastrofa se datorește aparatului, care nu îndeplinea toate condițiile unui bun aparat.

În locul unde a căzut corpul lui Vlaicu, s'a format o groapă din cauza greutateii și vitezei cu care s'a precipitat. Aceasta probează că aeroplanul a căzut de la o înălțime mare.

*

Astăzi, d. general Hârjeu ministru de război, va decide împreună cu d. general Socec, comandantul pieței București, în privința funerariilor.

Se crede ca i-se vor face funerarii naționale.

*

La Ploiești prefectura a deschis o listă de subscripție spre a se ridica lui Vlaicu un monument pe locul unde a murit.

Câmpina, 2 Septembrie.

Cu trenul de 4 și 20, întârziat s'a expedit la București cadavrul lui Aurel Vlaicu.

Înainte de plecarea trenului a venit din Sinaia aghiotantul regal locot. colonel Anghelescu, care a depus trei jerbe de flori din partea familiei regale, exprimând în acelaș timp familiei lui Vlaicu, regrete din partea M. S. Regelui.

Lume multă atât în gara Câmpina cât și în halta Câmpinița de unde s'a făcut îmbarcarea cadavrului.

Sfărâmăturile aeroplanului s'au pus în acelaș vagon cu cadavrul. Prințul Valentin Bibescu a cumpărat locul unde s'a întâmplat catastrofa, pentru ridicarea unui monument în amintirea lui Vlaicu.

În oraș s'a format un comitet care strânge bani pentru acel monument.

Azi în ora 5.50 d. a MM. LL. Regele și Regina au trecut într'un automobil prin

Câmpina spre Bănești la locul catastrofei iar după 30 de minute s'au înțeles la Sinaia.

MM. LL. erau urmate de d. Villy Georgescu de la siguranța generală.

Sosirea în gara de nord.

Trenul care aducea corpul lui Vlaicu, având întârziere a sosit în gară la orele 8. Vagonul mortuar era ultimul și avea înfipt în amândouă părțile uzei câte un steag tricolor îndoliat.

Persoanele oficiale și ofițerii, cari se aflau chiar în fața vagonului, în momentul opririi trenului s'au descoperit.

Cosciugul de metal, acoperit cu flori, era așezat în mijlocul vagonului. Deasupra capacului cosciugului se afla un coif de aviator. Lângă cosciug erau d-nii căpitan Paraschivescu, locot. Negrescu și soldatul bacalaureat Botea, cari au venit în vagonul mortuar din Câmpina.

Preotul garnizoanei, Vlădescu, a oficiat un scurt serviciu divin, după care ofițerii aviatori au ridicat cosciugul, ducându-l printre miile de oameni, cari au ținut să asiste la această tristă ceremonie.

La eșirea din gară aștepta carul mortuar de gală militar, la care erau înhamate patru cai.

În momentul când cosciugul a fost adus în piața Gărei și așezat în carul mortuar, imensa mulțime, care umplea piața s'a descoperit și pe fața multora se vedeau picurând lacrimi.

Cortegiul funebru s'a pus în mișcare. În frunte mergea preotul Vlădescu, apoi urma carul funebru, urmat de ofițerii aviatori și toată asistența.

Cordoanele erau ținute de d-nii locot. sub-locot. Cantacuzino, căpitan Sturza, locot. Mavrodi, sub-locot. Negel și Enescu.

Cortegiul a parcurs calea Griviței, Piața Matache Măcelaru, str. Francmazonă până la spitalul militar.

Aici cosciugul a fost ridicat pe brațe de către ofițerii aviatori și dus în capela spitalului, unde a fost depus pe un catafalc.

Cosciugul a fost apoi deschis. Corpul lui Vlaicu era acoperit de flori iar deasupra se aflau cele trei jerbe depuse de locot. colonelul Anghelescu, din partea familiei regale.

Vlaicu pare că doarme având un surâs pe buze. Numai o pată mică vânată se poate observa în partea stângă a nasului.

Preotul Vlădescu a făcut o scurtă rugăciune pentru odihna sufletului lui Vlaicu, după care lumea s'a răspândit.

*

În caz când familia nu va reclama corpul lui Vlaicu, înmormântarea va avea loc Marți d. a. cu toate onorurile cuvenite.

Dl căpitan Popovici a fost însărcinat ca mâine, după sosirea rudelor defunctului să organizeze funerariile.

Este probabil ca corpul lui Vlaicu să fie depus în Biserica Albă sau Sf. Gheorghe.

*

MM. LL. au trimis dlui profesor Nedelcu următoarea telegramă datată dela Castelul Peleş.

Groznică nenorocire, care a răpit neamului pe unul din cei mai iscusiți și viteji fii ai săi, a îndurerat adânc pe MM. Lor

Regele și Regina. Din înalt ordin vă rog să prezentați familiei sentimentele de adâncă părere de rău a MM. Lor pentru pierderea suferită."

Adjutant Locot. colonel
Anghelescu.

*

În timpul când se va coborî corpul defunctului în groapă, căpitanul Popovici și locotenentul Protopopescu Ștefan dela școala de aviație, fie care în câte un aeroplan, vor zbura deasupra cimiterului militar.

*

Funerariile.

În ultimul moment aflăm, că înmormântarea lui Vlaicu a avut loc Miercuri.

Măsura aceasta a fost luată în vedere ca mama lui Vlaicu, care a sosit Marți în Capitală la orele 4 să poată asista la înmormântarea fiului său.

*

Doliul Blajului.

Da, a fost adevărată, izbitor de adevărată, vestea de necrezut ce ne-a sosit Duminecă... Vlaicu, șoimul falnic al Ardealului, a căzut jertfă unui accident de aviație, în sborul către iubii săi Carpați, și a murit instantaneu... Ca un fulger deslegat din înălțimile mohorâte a cerurilor, ca un nou Furător al scânteilor focului ceresc, a căzut măreț, din culmea gloriei Sale, aviatorul inginer A. Vlaicu prăbușindu-și vieța sub însăși construcția sa genială. Cine-a fi în stare să poată erua cauza catastrofei, unde este istețimea condeiului să poată coborî în vorbe fulgerătoare tragedia acestui Erou și Martir al neamului nostru și al omeniei întregi? Suntem prea slabi, iar gândurile ni-se învâlmășesc în creier într-o învârtire chaotică și stăm muți în fața crudei Realități... ce privește cu ironie la noi, ceice am rămas... noi, neamul fără de noroc și fără de izbândă... Vlaicu nu mai este... și toată suflarea românească simte ce a pierdut, căci simte cât de mare a fost gloria și fala sa, intrupată în modesta persoană a celui ce era încă Sâmbătă, 13 Sept. n. 1913 la orele 4 p. m., *Aurel Vlaicu*, ardeleanul harnic, încăpăținat în truda lui istovitoare... Vlaicu nu mai este, iar pasărea lui măiastră, draga lui „mașină“, cu aripile sfărâmate, poate va simți și ea din privirile curioșilor, că lucru mare a trebuit să se întâmple în lume, de nu-și mai vede stăpânul... singurul ei stăpân și creator... pe carele zădarnic îl va aștepta, zădarnic, căci s'a dus... s'a dus pentru totdeauna, a murit...

În Blaj vestea morții lui Vlaicu a fost primită cu îndoială, — nu se poate — ziceam — să i-se fi întâmplat ceva, căci doar „mașina“ lui e biruitoare și el avea încredere deplină în ea... Nu se poate, — haid' să vedem, să ne informăm... Durere, informațiile, în forma cea mai nemilos de crudă, au adevărit veștile răslețe... Și atunci, o adâncă părere de rău, un profund regret fără de glas, un sfâșietor și nepătruns sentiment de durere i-a cuprins pe toți deopotrivă, cunoscuți și necunoscuți de ai gloriosului dispărut, și... nu era cine să ne mai poată răpi încredințarea, că neamul acesta, al oropșiților și al apăsătorilor, în timpul din urmă par'că anume a fost pus la încercare de nepătrunsele taine ale Necunoscutului... de-a trebuit pe rând să-și îngroape pe cei mai aleși fi ai lui...

În mintea Blăjenilor trăește proaspetă amintirea serbărilor jubilară ale Astei, când tocmai înainte cu doi ani, puțin cunoscutul până atunci Vlaicu, aici la noi, în istoricul Blaj, de pe Câmpul libertății, și-a luat avântul său în rotirile falnice ale elegantei sale „Libelule“, ridicându-se sus de tot, în slava înălțimilor albastre și îmbătătoare a biruinței văzduhului... de aici, de pe câmpul Blajului, a plecat în lume fama crescândă a genialei invențiuni și a geniului și netemutului ei cărmuitor: A. Vlaicu. Și așa înțelegem starea obidită de durere a Blăjenilor când au auzit nefericita tragedie a Eroului martir... înțelegem și pricepem durerea lor, că-i durerea noastră, a tuturor Românilor.

Mi-se strângea inima de durere, când elevi de-ai școlilor noastre, pe brațul stâng cu semnul negru al durerii, cu lacrimi în ochi se rugau să le spunem amănunte asupra accidentului, și dureri sfâșietoare de inimă încercam, când și streinii de neamul nostru se agitau, comentând cu adânci regrete nefericirea ce ne-a ajuns. La școală, pe stradă, la Casină, în cafenea, pretutindenea nu se putea vorbi, decât despre Vlaicu: o amintire, o convorbire, o pățanie... ș'apoi acelaș refren: Pierdere fără pereche, oare ce a fost cauza... ce mai știți...

Blajul în semnul doliu a arborat pe localul casinei steagul negru, a adresat o telegramă ziarului „Seara“ din București, iar Marți, la orele 4 p. m., poate chiar pe vremea când între onorurile cuvenite, pe Vlaicu îl duceau dela biserica stului Gheorghenou, către cimiterul militar la veșnică odihnă între cântări de prohod, în Blaj, clopotele mănăstirii au început cântecul de jale și tânguire, au început a vui prelung, — par'că anume glasul de aramă suna mai doios și mai plângător după cel, pe care-l duceau la locuința de veci. Au vuit clopotele mănăstirii o jumătate de ceas, iar pe stradă apăreau fețe îngrijorate și o tăcere mută, fără nime domnea în suflete... numai vuietul de jale al clopotelor stăpâna văzduhul din jurul bisericii, văzduh străbătut în 1911 de marele mort. Iar Miercuri dimineața, la orele 6^{1/2}, în fața unui mare public îndurerat s'a oficiat un parastas pentru odihna sufletului Eroului, afară în liber, pe Câmpul libertății, pe locul acela sfânt al Istoriei noastre, unde s'au desrobii de douăori acest neam nobil de oameni, odată în 1848, desrobirea politică, a doua în 1911, desrobirea genială a biruinței talentului lui Vlaicu, ficiorul de țaran de lângă Orăștie, meșterul iscoditor și netemutul îmblânzitor al aerului. În sunet de clopote, cu flamurile cernite, a pornit convoiul din fața catedralei către Câmpul libertății, unde sub cerul limpede a dimineții, în bătaia soarelui, s'au cântat rugăciunile eviavioase, cerându-se dela Dumnezeu, prin graiurile dd. I. F. Negruț, N. Solomon și A. C. Domșa, preoții slujitori, odihnă, liniște și iertare de păcate pentru mortul neamului. Apoi când rugăciunile s'au isprăvit, glasul înădușit de durere al drului Iuliu Maniu, se înalță în o puternică vorbire de pomenire asupra amintirii lui A. Vlaicu. „Vlaicule dragă... a terminat oratorul, când vei ajunge înaintea Celui Atotputernic, roagă-l să trimită schinteile sale cele dumnezeiești peste fiii neamului acestuia, ca opera măreață începută de tine să o poată duce în îndeplinire, iar tu, neuitat erou și martir odihnește în pace!“

Ștefan Pop.

Diverse.

Reuniunea de misiuni sfinte a preoților gr. cat. din Arhidieceză și-a ținut adunarea generală în 18 Sept. în prezența unui număr foarte frumos de preoți, chiar și din depărtări mari. E îmbucurător interesul ce-l arată clerul de afară față de această Reuniune în butul tuturor miseriilor generale și tot atât de îmbucurător este că preoțimea gremială nu stă mai pe jos decât frații de afară. Gremiului îi dă o pildă strălucită, iar osteneala preoțimii dela sate e din belșug răsplătită prin interesul deosebit al Ex. Sale Preabunului nostru Mitropolit, care nu numai materializește ne-a sprijinit cu sume frumoase, ci prin îndemnurile calde, prin intimitatea părintească, cu care ne agrăește, sinceritatea cu care se coboară în mijlocul nostru și își destăinuște durerile inimii arhieresti către fiii și preoții săi, este o garanță, că această purtare de grije, vrednică de o căpetenie bisericască, urmată consecvent, în totdeauna va deștepta simțul de datorință ce îl are unul fiecare preot către Reuniunea de misiuni. Punctul prim al adunării a fost vorbirea plină de alusiuni actuale și îndemnuri potrivite a presid. Dr. Marcu, care după deschiderea adunării, cere binecuvântarea Ex. Sale peste membrii și lucrările adunării.

Dându-se binecuvântarea și constituindu-se adunarea după formalitățile obișnuite, se purcede la citirea raportului secretarului. Din raportul secr. adunarea generală s'a convins, despre felul cu care se lucră de a aranja cât mai des misiuni populare pentru împrosperarea sufletească a credincioșilor noștri.

După raportul comisiunilor alese pentru censurarea rapoartelor s'a purces la modificarea statutelor, în decursul căreia s'a încins frumoasă discuție, din care să vede, că membrii Reuniunii își știu datorințele și doresc a lucra din toate puterile pentru cauza, la care s'au angajat și la care am dori să vedem angajată întreagă preoțimea în frunte cu fruntașii protopopi și ceialalți mai mari.

Un rol frumos li-se deschide și fruntașilor laici în sinodul reuniunii prin statutele modificate.

Domnitorul Albaniei. Din Viena se vorbește, că în cercurile diplomatice se susține cu toată siguranța, că domnitor al Albaniei va fi prințul *Wilhelm de Wied*, nepotul M. S. Reginei României. Principele e în vârstă de 37 de ani, căpitan în statul major prusiac și e căsătorit din 1906 cu prințesa de Schönburg—Waldenburg.

Revoluție militară în Sofia. Telegrama din Sofia anunță, că în zilele din urmă au avut loc mari demonstrațiuni militare în contra regelui Ferdinand și a ministrului președinte Danef. Nizuința generalilor Seljávsky și Poteff de a liniști spiritele a rămas fără efect, generalii fiind alungați, ba după cum se spune unul a fost și rănit. Știrea nu e confirmată.

Descoperirea baccilului turbării. Reumitul medic japonez Dr. Hideo Nogondi, care prin vastele-i cunoștințe medicale se bucură de cea mai mare stimă în lumea științifică, a descoperit baccilul turbării

Petrecere. Tinerimea română din Noul-săsesc, invitată cu toată onoarea la *producțiunea teatrală împreună cu cântări*, ce o va aranja Duminecă, sărbătoarea Nașterii Preacuratei Fecioare, în 21 Sept. st. n. 1912. Inceputul la 7 1/2 ore seara. Prețul de intrare: Locul I. de persoană 1 cor.; locul II. de persoană 80 fil.; locul III. de persoană 60 fil.; loc de stat 40 fileri. Venitul curat e destinat nou adaptatei școli. Oferte și suprasolviri, în scopul indicat, sunt binevenite și se vor cuita publice. Comitetul aranjator.

Noua linie ferată în Albania. Din Valona se anunță, că peste câteva zile o comisiune de ingineri va sosi acolo în scopul construirii noii linii ferate. Noua linie va începe din Valona atingând Durazzo va merge până la Scutari și de acolo se va ramifica prin Elbassan până la Berat. Noul drum de fer va fi construit de o societate *austro-ungară—italiană*. Planul noului drum ferat a fost primit cu multă simpatie de cercurile oficiale albane.

Rectificări. I. În nrul 88 la pag. 3 șirul ultim al art. „Avea-vom Sinod Arhiepiscopale?” e a se ceti *liberalitate* în loc de libertate, iar la pag. 5, șirul 5 dela stârșitul articolului se cetește: „*că am vrea să judecăm*”, în loc de *cum am vrea să judecăm*.

II. La începutul articolului despre renașterea morală sunt câteva șire de cuprins identic cu introducerea articolului „Examelele prosinodale”, din nr. 90. Stângăcimea aceasta se explică prin lungimea intervalului de timp (6—7 săptămâni) ce s'a scurs între scrierea acestor 2 articoli.

Partea Literară.

Lytton Bulwer.

Ultimele zile ale orașului Pompei.

— Roman. —

În românește de: AUREL B. GAJIA.

(Continuare.) (8)

— Ași fi nemulțumitor, dacă aș nega aceasta — răspuse Apaecides.

— Pentru ce ai amânat atâta? — întrebă egipteanul, aruncându-i o privire scrutătoare.

Privirea aceasta l'a impresionat atât de mult încât abia a putut răspunde câteva cuvinte confuze. Venindu-și în ori nu-și putu reține și pe mai departe secretul, și spuse ce dispreț simte față de preoții înșelători ai zeiței Isis.

Arbaces asculta cu neastâmpăr vorbele tinărului. Zimbă din când în când. Dar și zimbetul acesta îi amintea zimbetul sfinxilor, pe cari îi întâlnise prin coridor și prin odăi. Apaecides se sgudui în tot trupul.

— Tu spui, că toate sunt înșelăciuni — zise egipteanul după o pauză lungă. — Fiecare are lipsă de credință, dacă nu-și voiește perzarea. În atotputernicia și înțelepciunea Celui de sus există o lege eternă. Legea aceasta e o putere, ce se reoglindează în cartea cea mare a vieții. Admirăm hieroglifele și te întreb, poporul neștiutor de

carte cum ar ajunge la cunoștința lor, dacă nu i-le ar explica cei înțelepți și învățați?

— Revelațiunea divină, nu-i o scrisoare secretă — zise Apaecides. Hristos cel restignit, adevăratul Fiu alui Dumnezeu, a adus pe pământ cheia secretului.

Egipteanul zimbă desprețuitor.

— Se vede, că petreci mult în societatea nazarinenilor, și ei te seduc cu alegoriile lor.

Sufletul tinărului preot înseta după adevăr, deși nu cunoștea pe deplin învățăturile religiei creștine. Dar ori cât de mărețe i-se păreau și puținele cunoștințe ce le avea, Arbaces i-le întunecase și pe aceste cu filozofia lui. Pe urmă însă după o discuție scurtă, Arbaces rămase învingător.

Noi speranțe îi umplură sufletul egipteanului, că după toate acestea nu va fi greu să câștige inima frumoasei Ione.

O cerceta zilnic, îndemnându-o să urască tot mai mult pe tinărul grec.

Ione își ascundea, ce-i drept secretul, dar și ea era părtașă, și adera chiar la învățăturile grecului. Îl privea ca pe o ființă supraomenească, ca pe un oracol.

După ce vizita pe Apaecides, în ziua următoare se prezintă de nou la Ione. Cu ocaziunea aceasta fata îi zise:

— Vezi pe Apaecides? Zadarnic am sperat, că va veni la mine, cu toate, că îl doriam mult, din motivul, că la ultima convenire ora palid. Mi-se pare, că nu-i îndestulit cu cariera, ce și-a ales-o și acum neputând face nici o schimbare, e foarte amărit în sufletul său.

— Nu fii supărată Ione — răspuse egipteanul. — E drept, că Apaecides e întristat, dar lucrul e ușor de explicat mai ales la el, care se ocupă cu rezolvirea celor mai profunde chestiuni religioase. Acum însă l'am liniștit puțin, l'am condus la altarul zeiței, care l'a ușurat împrăștiindu-i aproape întreg dubiul, ce-l avea până acum în suflet. Fi-i liniștită de aci încolo n'are să se tânguiască. Cel ce se încrede în Arbaces, nu se înșală nici când.

— Cuvintele tale mă mângâie foarte mult — zise Ione — doar el e fericirea mea. Afară de el n'am altă bucurie în lumea aceasta — adause oftând.

Arbaces înțelese numai decât, ce înseamnă cuvintele aceste. Se convinsese, că Ione nici acum nu uitase pe Glaucus. El voia să stângă cu totul jaratecul din cenușă, Asta o pretindea intenția secretă a planului făcut de Arbaces

Când s'a depărtat Ione, l-a întrebat: nu ar putea oare conveni cât mai curând cu Apaecides?

— Când dorești — răspuse Arbaces — dar nu aici în casa ta.

— Și pentru ce nu?

— De prezent Apaecides se ferește de zgomotul lumii. Voiește să o studieze în singurătate calea ce duce la fericire. Pe el îl atrage o singură ființă și aceea ești tu, Ione! Dacă vrei să-l ferești, vino în casa mea. El e acolo. Avem seri frumoase de vară; jertfește una pentru Apaecides și pentru mine! Permite să mă bucur și eu, că frumoasa Ione mi-a făcut vizita, în casa mea modestă.

Ione primi invitarea și promise că încă în seara aceea va surprinde pe Apaecides.

Egipteanul se departă fericit.

Abia părăsi odaia, când intră o sclavă.

— Afară e sclava lui Glaucus și voiește să vorbească cu tine.

Ione rămase surprinsă câțva timp.

— Sclava e oarbă — adause fata — și spune, că numai ție îți poate comunica vorbele lui Glaucus.

Ione îndată ce auzi că fata este oarbă, își aduse aminte, că nu o poate respinge cu una cu două. Nu o putea face nici din motivul, că o trimise Glaucus.

Ușa se deschise, se auziră pași liniștiți și Nydia intră însoțită de o sclavă.

— Mă învrednicește Ione, de o vorbă, că să știu ce se fac?

— Copila mea! — zise Ione — nu te obose, sclava mea va aduce pachetul ce vrei să-mi predai.

Zicând aceasta făcu semn sclavei sale, să ia vaza cu flori, pe care Nydia o ținea în mână.

— O pot predă singură — răspuse Nydia, și se îndreptă în partea odăii, de unde auzi glasul și unde credea că va afla pe Ione.

Ione îi luă florile și le așeză pe masă.

— Încă nu mi am terminat misiunea — zise Nydia.

Scoase epistola lui Glaucus.

— Scrisoarea aceasta va tâlmăci mai bine, pentru ce trimițătorul și-a ales tot mai așa o persoană, cum sunt eu.

Ea luă epistola dela Nydia, iar pe sclava ei o dimise. Mai aruncă o privire asupra tinerei sclave, apoi desfăcu epistola și ceti:

— Glaucus îți dorește mai multe, decât sunt scrise în epistola aceasta! Ione e doar bolnavă? Sclavele tale au spus că nu, și vorbele lor m'au înveselit. Ori Glaucus te-a supărat cumva? Deja au trecut cinci zile, de când mai exilat. Ori m'au părțit înaintea ta? Tu nu vei crede așa ceva despre mine, Primește florile, cari ți-le trimt. Cadoul dela mine îl duce o facă, pe care pentru situația ei sunt sigur, o vei primi în casa ta. Ea încă e străină pe pământul Romei. E mai nefericită decât noi, căci e oarbă și sclavă. Sermana Nydia! Când te rog să o primești în casa ta, voesc să o scutesc de greutatea vieții. E gingașă, bună și docilă, știe cânta, pricepe la muzică și e cu adevărat zis Flora floricelelor. Sermana crede, că Ione o va iubi. Dacă nu va fi așa, trimite-o îndărăt la mine.

Încă o vorbă. Ione, să mă ierți, dar voi fi obraznic. Pentru ce ai așa o părere bună despre egipteanul acela nebleșnic? Nu mi-se pare om de omenie. E posibil, că el m'a acuzat înaintea ta? Și cu atât mai vârtos cu cât după despărțirea mea, el a rămas la tine! Ai văzut, că prezența mea ce neplăcută a fost pentru el și de atunci nu m'a mai lăsat în apropierea ta. Nu-i crede! De mă va mai vorbi de rău, nu-i da crezământ, mai bine spune-mi mie, dar Ione, trebuie să crează lui Glaucus.

Ione ceti epistola, și i-se părea, că o ceață i-se lasă pe ochi. Se întoarse spre Nydia și dându-i o pernă îi zise:

— Șezi, până scriu răspunsul.

— Eu să duc acel răspuns, sau să-l predau sclavei? — întrebă Nydia.

— Dacă ai voie rămâi numai la mine, vei avea lucru ușor, — răspuse Ione cu blândetă.

Nydia făcu semn de mulțumită.

— Cum te cheamă copilă?

— Nydia.

— Unde te-ai născut?

— În Tesalia, lângă Olimp.

— Te primesc de prietină, — zise

Ione — doar suntem patrioate.

Oarba sărută mâna Ionei, care o întrebă:

— Și stăpânul tău cum se află? Cred că bine în toiul petrecerilor.

— În toiul petrecerilor? — Întrebă Nydia cu mirare. — Despre asta nu știu nimic. Doar nici n'are vreme pentru acestea, căci învață până seara târziu.

(Va urma)

Despre viața curată. Indreptar pentru tinerii culti.

de

ANTONIU SZUSZAI.

Trad. de

EMIL TATAR.

(Continuare).

Pentru deprinderea voinței, nu avem lipsă de loc de timp deosebit, voința o putem exercia în orice loc și în orice timp. Indreptarea atenției spre un lucru, e o gimnastică admirabilă pentru voință. Ascultarea cu atenție a unei prelegeri, citirea cu luarea aminte a unei cărți, studiarea cu deamăruntul a unei chestiuni, consistă în aceea, că mintea o constrângem încontinuu să privească spre un anumit punct. Îndată ce încetează forțarea minții, mintea începe a bate câmpii și suntem distrași. Peste tot indreptarea atenției spre un obiect, care nu ne măgulește simțurile, e dovada cea mai limpede despre o voință disciplinată. E lege psihologică, că energia cea mai mare și-o poate arăta voința față de natura senzuală.

Dimineța după ce te trezești, trupul te ispitește: mai stai puțin, o jumătate de oră, ori o oră. În chilie e frig, ce bine te simți în patul cald. Aici se poate valida voința. Școală-te, zice voința, destul ai odihnit! Animalul odihnit totdeauna e mai periculos; prin sculare, îmbrăcare contra dorinței trupului, voința devine adevărat erou.

Trebuie să-ți vezi de lucru. Cerul e înorat și te simți indispus; n'ai nici o poftă de lucru. Însă dacă te apuci de lucru, cu toată trupul nu are voie, voința iarăși a câștigat o învingere frumoasă. La început vei lucru fără voie, ca de silă, dar pe înțetul apuci curaj, care ți-se întărește la gândul învingerii și de aici încolo lucrul merge strună!

A sosit timpul să-ți faci plimbarea zilnică, de lipsă. Te uiți pe fereastră și vezi că timpul nu te atrage de loc. Plouă, bate vântul. Trupul se opune instinctiv. Ba și mintea sare întru ajutor: te poți răci, etc. Dacă voința ți-e slabă atunci rămâi acasă, din contră ai învins, dacă ți faci plimbarea. Totodată afli, că vremea în realitate niciodată nu e așa de urâtă, cum se pare din chilie,

Ți-ai acoperit lipsele și mai ai câteva coroane întrecătoare. Trupul te îndeamnă: acum ai prilej să mergi la teatru. Sufletul

însă are lipsă de o lucrare înșămnată, ce de curând a apărut. Dacă abziți de distracție și cumperi cartea, ai învins iarăși.

E Duminecă, ar trebui să mergi la biserică. Timpul e frumos și te invită la plimbare. Ba trupul începe a filozofa: nu vei avea loc unde să șezi, va trebui să stai în picioare, cunoscuții te vor numi bigot, etc. Iată ai prilej să areți cine e domn: natura senzuală, ori voința regină.

E aici timpul Paștilor. Sufletul îți spune: trupul îl speli în fiecare zi, vesmintele încă le perii regulat, curăță-mă și pe mine în baia pocăinței. Trupul însă începe a rezona: unde să merg? nu știu unde să găsec un preot. Va trebui poate să aștept mult, poate mă vor și batjocori cunoscuții, fiindcă înaintea lumii, penitența e ceva lucru rușinos. Cine va învinge? Dacă te hotărăști contra naturii senzuale, poți fi liniștit, că ai învins. Nu mai continu cu exemplele, să nu te plictisesc. Nu trebuie să cauți ocaziune pentru deprinderea voinței, aceea se ofere de sine în toată ziua și în tot momentul. Numai nu scăpa ocaziunea, învinge instinctul senzual, ce te momește la păcat și cu timpul vei deveni stăpânul conștiinței și superb al voinței tale.

Ispitele contra voinței curate, ne oferă destule ocaziuni pentru deprinderea voinței. În o singură zi te atacă și din zece părți. Lumea e aranjată numai să te ispitească.

Munca îndeplinită în internul sufletului tău, adică cultivarea minții și a voinței, e adevărata muncă ce ni-se impune în viața aceasta. Față de datorința aceasta, oficiul prin care îți câștigi pâinea de toate zilele, are numai rol secundar, subordonat. Și ca să câștigi îndemn la această chemare sublimă, trebuie să citești cât mai multe biografii de ale oamenilor celebri. În forma aceasta voința primește ajutor și dela sentimente. Literatura noastră în privința aceasta e încă foarte săracă, cu toată și în istoria popoului nostru avem un număr însemnat de bărbați și femei, cari pot servi ca model prin cultura lor internă, sufletească. Dacă ți-ai câștigat educația, încât ai ajuns a fi om moral, ți-ai împlinit datorința față de Dumnezeu și oameni. — Însă omul nu e condamnat la viața de pustnic, toți trăim în societate, care ne poate îndești lipsele ce le avem; prin urmare omul are datorințe și față de societate, sau cu alte cuvinte, fiecare om trebuie să ocupe în societate ceva oficiu.

La mulți oameni, chemarea le-o impune lipsa, trebuie să îndeplinească munca aceea la care îl constrâng împrejurările. Alții sunt în condiții așa de favorabile, încât își pot alege liberi cariera spre care simțesc atragere. Dacă astfel se folosesc de libertatea lor, că nu-și aleg nici o ocupațiune, evident, că abuzează de starea lor favorabilă. Scuze de acelea, că nu au lipsă să se ocupe, ori să primească slujba cutare, fiindcă pot trăi domnește din interesele capitalelor, nu au nici o putere. În societate nu au drept de existență clase, cari voiesc numai să se desfăteze. Societatea încă e un organism viu tocmai ca și un arbore. Frunza uscată se scutură de pe arbore, creanga uscată o tăiem, fiindcă nu îndeplinesc nici un lucru, nu aduc nici un folos arborelui, astfel ar trebui lăpădați din sinul societății și oamenii trântori, cari nu lucră. Nu e adevărat ce zice poetul că: fruges consumere nati, oa-

menii, cari voiesc numai să-și îndeustulească plăcerile, nu au loc între ceilalți oameni activi. Și multimilionerul încă trebuie să lucre, dacă nu voiește să fie socotit înaintea lui Dumnezeu, de un trântor ce fură ziua. Dela legea divină: „În sudoarea feței tale vei câștiga pâinea de toate zilele“, nu se dă excepție. Dacă cineva nu e avizat la rodul ostenelelor sale, lucre pentru binele altora. Dacă nu lucră, nu e vrednic nici de mâncare, căci de mult s'a zis: „Cine nu lucră, nici să nu mănânce“¹⁾.

Trebuie să lucrăm cu toții, dar să lucrăm ca oameni și ca creștini. Cine lucră numai pentru acoperirea lipselor fizice, nu lucră omenește.

Calul încă numai în schimbul nutre-mântului trage la trăsură.

Societatea e un organism viu foarte mare, care are milioane și milioane de membri și mii de lipsuri și pentru aceea lucrul fieștecărui membru e folositor și necesar pentru binele societății; pentru aceea trebuie să cinstim lucrul fieștecărui om, a celui din urmă măturător de stradă, ca și a ministrului, ce îndreaptă destinele unei țări, deși lucrul lor nu e de aceeaș valoare. Cine și-a ales o carieră, trebuie să-și privească slujba, ca un loc unde l-a pus prevedința divină; trebuie să cugete, că voința lui Dumnezeu e ca să-și câștige pâinea cu ocupațiunea aceasta și astfel să contribuie și el la fericirea societății; în chipul acesta lucră ca om și ca creștin. Munca numai acela e în stare să o înțeleagă, care o privește ca o simbră pusă de Dumnezeu.

Pe scenă foarte adeseori, nu acela câștigă mai mulți lauri, care joacă în rolul regelui sau a altului domn mare, ci acela, care predă rolul simplu al unui țaran și anume din motivul, că joacă bine. Pe scena vieții asemenea nu se judecă după aceea, că ce rolă a avut cineva, ci cum își predă rolul. Raiul îl poți câștiga foarte bine ca croitor, mehanic sau econom, ca și fiind împodobit cu coroana regală.

Îndeustulirea și fericirea izvoarește din munca sistematică, conștientă. Aceasta dă direcție serioasă omului și conținut vieții. Sclavul plăcerilor numai consumă, omul lucrător creiază. Omul plăcerilor poate fi mândru, că are bani și pentru lucruri, ce altul zădarnic le dorește, omul lucrător e conștient, trăiește în conștiința fericită, că nu e avizat la altul, trăiește din ostenelele sale. Singură conștiința aceasta, serveste ca sprijin și tărie la formarea caracterului. Dar totodată, munca sistematică e și temelul sănătății. Omul ce caută plăcerile își tâmpește partea mai nobilă, sufletul și în urmă nu se mai poate nici delecta, din contră omul ce lucră, prin muncă se nobilitează și știind, că și-a îndeplinit bine lucrul, simte atâta îndeustulire, ce întrece orice plăcere de a simțului. După lucru e dulce odihna. Însă lucrul mai are și alt rost în căsnicia vieții. Ocupațiunea serioasă îl atrage dela lucrurile blăstămate, dela păcate, tinerii, cari studiază diligent nu au timp pentru plăceri. Oamenii de rând nu păcătuiesc în zile comune, fiindcă nu au timp; celea mai multe păcate bătăi, beții se săvârșesc Dumineca și în sărbători. (Va urma.)

¹⁾ Pentru încunjurarea înțelegerilor greșite, notez, că celce își conduce cu prudență moșia sa, își îndeplinește oficiul foarte bine.

